

9. Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель : в 2-х т. / укл. Г. Л. Аркушин. – Луцьк : РВВ „Вежа” Волинського державного ун-ту ім. Лесі Українки. – 2006. – Т. 1. – 408 с.

10. Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель : в 2-х т. / укл. Г. Л. Аркушин. – Луцьк : РВВ „Вежа” Волинського державного ун-ту ім. Лесі Українки. – 2007. – Т. 2. – 536 с.

11. Сокіл Н. Мікротопонімія Сколівщини / Н. Сокіл. – Львів. – 2008. – 207 с.

12. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка. Т. 4. : пер. с нем. и доп. О. Н. Трубачева / под ред. Б. А. Ларина / М. Фасмер. – М. : Прогресс, 1987. – 864 с.

Анотація

У статті проаналізовані мікротопоніми Любомльського і Турійського районів Волинської області, утворені від апелятивів на означення поселень і садиб. З'ясовано семантику та етимологію більшості назв.

Ключові слова: мікротопонім, апелятив, поселення, садиба.

Аннотация

В статье проанализированы микротопонимы Любомльского и Турийского районов Волынской области, мотивированные названиями поселений и усадеб. Выяснена семантика и этимология большинства названий.

Ключевые слова: микротопоним, апелятив, поселение, усадьба.

Summary

The article analyses the microtoponyms of Lyuboml' and Tyriys'k districts Volyn region which are related with settlements and farmsteads. It is found in the semantics and etymology of most of them.

Key words: microtoponym, apelativ, settlement, farmstead.

УДК 81' 373. 21

Тишковець М. П.

*Тернопільський державний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського*

УСІЧЕНІ ВАРІАНТИ ХРИСТІЯНСЬКИХ ІМЕН В ОСНОВАХ ПОСЕСИВНИХ ОЙКОНІМІВ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ

Сьогодні уже відомо, що безліч скорочених нейтральних чи емоційно-оцінних форм імен у сучасній мові не вживаються і не засвідчені (а тому

не проаналізовані) антропонімією. Водночас такі варіанти імен фіксуються в основах ойконімів.

Словотвірні варіанти християнських імен розглядалися у працях Л. Гумецької [2], І. Ковалика [6], Р. Керсти [5], М. Малець [17], В. Сімовича [9], О. Толкачова [11, 12, 13], П. Чучки [14, 15] та ін.

У пропонованій статті маємо намір проаналізувати усічені варіанти християнських імен, що стали джерелом творення посесивних ойконімів Правобережної України.

Усічення частини імені – давня риса східнослов'янського (і не тільки східнослов'янського) словотворення [5, с. 75]. Як зазначає О. Суперанська, процес скорочення імен „властивий усім індоевропейським мовам; пор. нім. *Welf < Welfhart, Klaus < Nikolaus*” [10, с. 125 – 126]. Уже в давньоукраїнських писемних пам'ятках засвідчені варіанти *Фед, Клим, Кондр, Рафал*. Дослідниця української антропонімії ХVІ ст. Р. Керста зауважує, що скорочені варіанти імен часто фіксуються і в пам'ятках української мови ХVІІ ст.: *Хведь, Тим, Куз/Кузь, Сай, Пан, Федь* та ін. [5, с. 75].

А. Нелюба висловлює власне припущення щодо причин появи усічених форм християнських імен (*Василь, Євген, Микола* і под.) від запозичених (*Василій, Євгеній, Миколай*) і однією з них вважає „незручність запозичених імен у звертанні, в діалозі, а звідси їх усікання з подальшим нарощенням відповідних закінчень” [8, с. 52].

Усічення імені передбачає утворення нового варіанту імені шляхом скорочення певної її частини. У межах цього способу виділяють п'ять моделей: афери́зу (усічення початку імені): *Дан – Богдан, Нуфрій – Онуфрій*; синкопу (усічення середини імені): *Филон – Филимон*; апокопу (усічення кінцевих складів імені): *Влад – Владислав, Макс – Максим*; змішаний тип усічень: *Стас – Станіслав* (синкопа та апокопа); усічення похідних імен, утворених шляхом суфіксації, при цьому діють усі описані способи усічення: *Тоша – Антоша – Антон* [7, с. 135].

Найчастіше скорочувалася кінцева частина християнського імені. Такий вид скорочень належить до найпродуктивніших [5, с. 71]. І. Ковалик, вслід за Р. Піотровським, припускає, що „інформація концентрується на початку імені і в зв'язку з цим кінцеві частини імен, як менш навантажені функцією інформації, відпадають” [6, с. 218]. Підтвердженням цього може бути усічення кінця імен і окремих апелятивів у кличному відмінку в

бойківських та гуцульських говорах, наприклад: *Ва – Василю, Ма – Маріє, ма – мамо, Пе – Петре, та – тату* [4, с. 149].

Усічені варіанти християнських імен ставали твірними основами посесивних найменувань поселень Правобережної України. У різні історичні періоди присвійність, належність певного об'єкта особі виражалася по-різному, точніше, за допомогою різних модифікаторів. Найархаїчніший, бо вживаний ще в праслов'янський період і представлений у топонімії усіх слов'янських мов, є формант **-jb* (**-j-a*, **-j-e*). Однак основним засобом вираження присвійності від найдавнішого періоду до сьогодні є суфікси *-ов* (>*-ів*), *-ин*. У Середні віки присвійність в ойконімії почала реалізовуватися також за допомогою суфіксів *-івк-а* (<*-овк-а*) та *-щин-а*, що згодом стали специфічними топонімними формантами. В одиничних випадках посесивність могла формулюватися за допомогою суфіксів *-ець*, *-инець* [16, с. 245 – 246]. Ще одним виразником присвійності в українській топонімії виступає суфікс *-ськ-*.

Посесивних ойконімів на **-ja*, **-je*, що утворені від усічених варіантів християнських імен, небагато. Очевидно, в час ойконімотворення такі форми найменувань не були популярними дериватами в побутовому мовленні. Серед п'яти зафіксованих нами усічень в основах ойконімів на **-ja*, **-je* спостерігаємо чотири випадки усічення кінцевої частини імені (з них два варіанти – це форми імен з усіченим кінцевим *-ій*, які сьогодні не вважаються офіційними іменами): *Kalinie* (село на Хмельниччині) (1565 ŽD XIX, с. 188) < *Калин* < *Каллиникъ* [Св.], пор. *Kalin Loricovichz*, „*даю поруку калина ко/в/тунова брата*” [5, с. 116], біл. *Кали(i)-на* [Бірило 3, с. 176], *Kornie* (село на Львівщині) (1578 ŽD XVIII/1, с. 207) < *Корн* < *Корнелій* або *Корнутъ* [Св.]; *Jurie pole* (поселення на Волині) (1633 АрхЮЗР V/1, с. 145) < *Юр* < *Юрій*; та лише одне скорочення початку і кінця імені одночасно: *Millie* (село на Буковині) (1894 SORBuk, с. 39) < *Міль* / *Мільо* < *Омелян*.

Усічені варіанти християнських імен ставали й основами посесивних ойконімів із формантом *-ів*. Скорочення таких імен (основ присвійних ойконімів на *-ів*) відбувалося за рахунок усічення початку, середини та кінця імені, а також початкової і кінцевої частин одночасно. В одних випадках елімінувалися окремі звуки, в інших – цілі склади, як правило, ненаголошені.

Утворені таким чином скорочені форми імен не завжди можна з упевненістю віднести до утворень від християнських імен. Адже, як уже

неодноразово відзначалося в ономастичній літературі [18, с. 17; 19, с. 32], творення усічених чи усічено-суфіксальних варіантів християнських імен бере свій початок від давніх слов'янських автохтонних імен (такі ж способи деривації, ті ж самі форманти). Тому в результаті омонімічності початкових складів багатьох слов'янських і християнських імен низка назв населених пунктів досліджуваного зразка включає у свої основи елементи, які можна кваліфікувати як слов'янські відкомполітині імена або як усічені чи усічено-суфіксальні варіанти християнських імен. Крім цього, вказані елементи можна виводити не з одного християнського імені, а з цілої низки подібних імен. Наприклад, антропонім *Пань / Паньо* (ойконім **Панів**) може бути дериватом від слов'янського *Панславъ* і християнських *Панкрат*, *Пантелеймон*, *Панфіл*, а лексична база ойконіма **Салів** може брати свій початок від християнських *Саламон* або *Саливон*.

В основах посесивних найменувань поселень на **-ів** найчастотнішим виявилось усічення кінцевої частини християнських імен, наприклад: de v. **Bieniow** (село на Львівщині) (1649 ЖУР V, с. 238) < *Бень / Беньо* < *Бенедикт* [1, с. 40], пор. біл. Бенец, Бенеш, Беник, Бенко < Бенедикт [Бірило 1, с. 41; Бірило 3, с. 175]; in **Denow** (село в Галичині) (1425 AGZ XI, с. 20) < *День / Деньо* < *Денис*. Походження *День / Деньо* від християнського імені *Денис* мотивуємо тим, що подібне усічення наявне в імені *Дементій*, від якого утворено демінутив *Демо* [СВІЛ, с. 55; 12, с. 110]; **Лів** (с. Льв., Жид.): *Пов* (1472 AGZ XV, с. 139) < *Іль / Ільо* < *Ілля*, пор. біл. И(І)ля [Бірило 1, с. 81; Бірило 3, с. 71]; **Матів** (с.Лв., Сок.): *Mathow* (1464 AGZ XII, с. 299) < *Мать / Матьо* < *Матвій, Матій*, пор. біл. Мат < Матвій [Бірило 1, с. 118], пол. Mato < Matthias [17, с. 88]; **Риків** (сс.Лв., Скол., Турк.) (1987 АТУ, с. 185, с. 188) < *Рик* < *Риксъ* [Св.]; **Салів** (с.Кв., Мир.) (1987 АТУ, с. 140) < *Сал* < *Саламон* [Св.], *Саливон* [СВІЛ, с. 96]; **Сасів** (с. Льв., Зол.): w Sasowie (1621 ЖУР VIII, с. 227) < *Сас* < *Сасоній* [Св.]; **Фусів** (с. Льв., Сок.) (1987 АТУ, с. 186) < *Фус* < *Фусикъ* [Св.]; **Ходов** (село на Львівщині) (1450 AGZ XII, с. 211) < *Ход* < *Ходор / Федір*, пор. укр. *Ходко Жало* [5, с. 128], усіх – 43 назви.

До скорочень кінцевої частини християнських імен відносимо й усічення суфіксів **-ій**, **-ія**. В українській мові такі скорочені форми імен набули значного поширення, і тепер частина з них вважається офіційними варіантами. У нашому випадку скоротилися фінали **-ій**, **-ія** в іменах, які не фіксуються „Словником власних імен людей” (Київ, 1996) як офіційні,

наприклад: **Озарів** (село в Галичині) (1649 ЖУР IV, с. 171) < *Озар* < *Азарія*, пор. укр. *Ozar* [5, с. 103]. Запозичені християнські імена з початковим *a*, пристосовуючись до фонетичної системи давньоукраїнської мови, зазнавали певних змін, оскільки для нашої мови того часу невластивим було знаходження голосного звука *a* в абсолютному початку слова (виняток становлять сполучники та вигуки) [5, с. 47]. Звичайно, початковий голосний *a-* змінювався на *o-*, що засвідчено в основі ойконіма **Озарів**. **Осів** (с. Жт., Рад.) (1987 АТУ, с. 95) < *Ос* < *Осія*. Можливе й усічення християнського імені *Йосун* – *Осун* [СВІЛ, с. 87]. **Юрів** (с. Кв., Мак.): Юрьє (1095 Барсов, с. 219) < *Юр* < *Юрій*.

В основах посесивних ойконімів закріпилися форми християнських імен, в яких спостерігається поява вторинного **-ій**, що додався до демінутивних варіантів імен (усічених або усічено-суфіксальних утворень), наприклад: z *dobr Hrycyjowa* (село в Галичині) (1649 AGZ X, с. 261) < *Грицій* (*Гриць* + *-ій*) < *Григорій*; **Костіів** (с. Лв., Нест.): *Kosciejow* (1377 AGZ II, с. 10), *Костіів* (1450 AGZ XIV, с. 301) < *Костій* (*Кость* + *-ій*) < *Костянтин*; **Міхліїв** (село на Київщині) (1628 ŽD XX, с. 77) < *Міхлій* (*Мігло* + *-ій*), пор. укр. Лавра Мигалья, пре (з) п/н/ мигал, Мигалиць [5, с. 120] < *Михайло*; **Целіїв** (с.Тр., Гус.): in *Cieleiow* (1650 ЖУР V, с. 290), *dobr Celejow* (1747 AGZ X, с. 421) < *Целій* (*Цельо* + *-ій*) < *Василь*. Варіант імені *Цельо* / *Цильо* – антропонім румунського походження, що локалізується на значній суцільній території східних районів Закарпаття – Тячівщині, Хустщині та південно-західній Рахівщині [3, с. 46 – 47].

Усічення середньої частини імені є явищем порівняно рідкісним. Досліджуваний нами матеріал фіксує чотири випадки такого скорочення: **Сенів** (с.Лв., Жид.): *Sieniowa* (1649 ЖУР V, с. 227) < *Сень* / *Сеньо* < *Семен* [5, с. 126; Бірило 1, с. 149; Бірило 3, с. 114]; **Христинів** (село на Вінниччині) (1629 ŽD XX, с. 130) < *Христин* < *Християн* [СВІЛ, с. 108] та ін.

Варіанти імен з усіченою початковою частиною імені маємо у чотирьох назвах населених пунктів на **-ів**: de v. *Arlamowa* (сучасн. с. Арламівська Воля Лв., Мост.) (1651 ЖУР V, с. 146) < *Арлам* < *Варлам* [СВІЛ, с. 45]; **Ванів** (с. Лв., Сок.): *Vaniow* (1531 ŽD XVIII/1, с. 245) < *Вань* / *Ваньо* < *Іван*, пор. укр. *Wan Yaskowicz* [5, с. 114], біл. *Вань*, *Ваньо* [Бірило 1, с. 87], рос. *Ваня* [12, с. 115]; **Ганнів** (с. І-Ф., Кол.): *Haniow* (1820 AGZ // ЦДІАК, ф.20, оп.2, спр.31, арк.5) < *Ганно* < *Johannes* пор.

укр. Яан < Johannes [6, с. 219] < Євген, пор. укр. Han Dinczowicz < Євген [5, с. 76]; **Кудинів Ліс** (с.Чк., Мон.) (1987 АТУ, с. 317) < *Кудин* < *Акиндин*, пор. укр. Кудина, Кудин [5, с. 103]. Найменування поселень на **-іє** фіксують одночасне усічення початкової та кінцевої частин імені: **z Lesowa** (село на Волині) (1583 ŽD XIX, с. 89) < *Лесь* / *Лесьо* < *Олександр*. У наш час форма імені *Лесь* вважається офіційною [СВІЛ, с. 84].

Усічені варіанти християнських імен ілюструються й в основах назв населених пунктів на **-єва, -єве, -ова, -ове, -ово** Правобережної України. Найбільше усічених імен (основ ойконімів на **-єва, -єве, -ова, -ове, -ово**) утворилося за допомогою апокопи, наприклад: **Бенева** (с.Тр., Тероб.): in villa Bieniowa (1758-1763 АрхЮЗР I/4, с. 544) < *Бень* / *Беньо* < *Бенедикт*, **Кикова** (с. Жт., Н-В.) (1946 АТП, с. 159) < *Кик* / *Кико* < *Кикілія* [Св.]; **Maniowa** (село існувало на Івано-Франківщині) (1660 ЦДІАЛ, ф.5, оп.1, од.зб. 129, арк. 18) < *Мань* / *Маньо* < *Мануїл* / *Емануїл* пор. укр. Man Porowicz [5, с. 119] або скорочення від *Маниславь* [Мор., с. 118]; **Полове** (с.Лв., Рад.) (1946 АТП, с. 346) < *Пол* < *Полиевкть*, *Поликарпъ* або *Полиень* [Св.]; **Сасове** (с. Зк., Вин.): Szaszfalu (Сасово) (XIII Деже, с. 269) < *Сас* < *Сасоній*, пор. ще укр. Саско [5, с. 125], біл. Саско [Бірило 3, с. 179], пол. Sas(z) [Малец, с. 96]; **Тумова** (село на Львівщині) (1893 SORGal, с. 60) < *Тим* < *Тимон*, *Тимофій* та ін., усього – 21 найменування.

До кінцевих скорочень християнських імен відносимо також усічення фіналь **-ій, -ія**. Іменні деривати з усіченими фіналями **-ій, -ія**, що не зафіксовані як офіційні „Словником власних імен людей” (Київ, 1996), представлені в основах назв населених пунктів на **-єва, -єве, -ова, -ове, -ово** дванадцятьма прикладами: **Ксаверове** (с. Чк., Город.): Ксаверова (1864 Пох., с. 642) < *Ксавер* < *Ксаверій*; **Малахове** (с.Мк., Берез.) (1946 АТП, с. 365) < *Малах* < *Малахія*; **Юрове** (с. Жт., Олев.) (1946 АТП, с. 18) < *Юр* < *Юрій* та ін.

Основи ойконімів на **-єва, -єве, -ова, -ове, -ово** засвідчують два варіанти імен зі скороченою початковою та середньою частиною. До такого типу усічених основ, можливо, слід віднести варіанти імен *Лександр* < *Олександр*: **Lexandrowa** (село на Львівщині) (1484 AGZ XVI, с. 188); *Куприн* < *Купріян*: **Купринове** (с.Од., Фрун.) (1946 АТП, с. 389).

Таким чином, посесивні ойконіми Правобережної України зберігають у своїх основах вагомі сліди давньої антропонімії, зокрема усічені

варіанти християнських імен, що дає право говорити про значну роль останніх у творенні ойконімікону України.

Список умовних скорочень назв областей і районів

Жт. – Житомирська: *Н-В* – Новгород-Волинський; *Олев.* – Олевський; *Рад.* – Радомишльський; *Зк.* – Закарпатська: *Вин.* – Виноградівський; *І-Ф.* – Івано-Франківська: *Кол.* – Коломийський; *Кв.* – Київська: *Мак.* – Макарівський; *Мир.* – Миронівський; *Лв.* – Львівська: *Жид.* – Жидачівський; *Зол.* – Золочівський; *Нест.* – Нестеровський; *Мост.* – Мостиський; *Рад.* – Радехівський; *Скол.* – Сколівський; *Сок.* – Сокальський; *Турк.* – Турківський; *Мк.* – Миколаївська: *Берез.* – Березанський; *Од.* – Одеська: *Фрун.* – Фрунзівський; *Тр.* – Тернопільська: *Гус.* – Гусятинський; *Тереб.* – Терехівський; *Чк.* – Черкаська: *Мон.* – Монастирищенський.

Список умовних скорочень назв використаних джерел

Арх. ЮЗР – Архив Юго-Западной России, издаваемый Временной комиссией по разбору древних актов. – Київ, 1859. – Ч. I. – Т. 3 – 4, 1883. – Ч. V. – Т. 1 – 2, 2 в., 1873.

АТП – Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 вересня 1946 року. – К. : Українське видавництво політичної літератури, 1947. – 1063 с.

АТУ – Українська РСР. Адміністративно-територіальний устрій на 1 січня 1987 року. – К. : УРЕ, 1987. – 504 с.

Барсов – Географический словарь русской земли (IX – XIV ст.): материалы для историко-географического словаря России / составил и издалъ Н. Барсовъ. – Вильна, 1865. – Т. 7.

Бірыла 1 – Бірыла М. В. Беларуская антрапанімія : Уласныя імёны, мянушкі, імёны па бацьку, прозвішчы / М. В. Бірыла. – Мінск : Навука і тэхніка, 1966. – 328 с.

Бірыла 3 – Бірыла М. В. Беларуская антрапанімія. 3. Структура ўласных мужчынскіх імён / М. В. Бірыла. – Мінск : Навука і тэхніка, 1982. – 320 с.

Деже – Деже Л. Очерки по истории закарпатских говоров / Л. Деже. – Будапешт : Изд-во АВН, 1967. – 347 с.

ЖУР – Жерела до історії України-Руси. – Львів, 1895 – 1908. – Т. I – VIII.

Мор. – Морошкин М. Я. Славянский именованье или собрание славянских личных имен в алфавитном порядке / М. Я. Морошкин. – СПб., 1867. – 213 с.

СВЛ – Скрипник Л. Власні імена людей : словник-довідник / Л. Скрипник, Н. Дзятківська. – К. : Наукова думка, 1996. – 335 с.

Св. – Полный христiанскій мѣсяцесловъ съ присовокупленіемъ разныхъ статей къ російской исторіи и кievской іерархіи относящихся. – К., 1845.

ЦДІАК – Центральний державний історичний архів України у Києві, ф.22. Кременецький суд. ак. кн. 1 – 5 (1568 – 1625 рр.).

ЦДІАЛ – Центральний державний історичний архів України у Львові, ф.5, оп.1, од.зб.129.

AGZ – Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego Bernardyńskiego we Lwowie. – Lwów, 1868 – 1870. – Т. I – II; 1878 – 1894. – Т. VII – XVI.

SORBuk – Special orts-repertorium der Bukowina. Herausgegeben von der K. K. Statistischen central-commission. – Wien, 1894. – Т. XIII. – 48 s.

SORGal – Special orts-repertorium von Galizien. Herausgegeben von der K. K. Statistischen central-commission. – Wien, 1893. – Т. XII. – 816 s.

ŻD – Źródła dziejowe. – Warszawa. – 1876 – 1911. – Т. V – VI, XVIII/1, 2 – XXI.

Список використаної літератури

1. Бучко Г. Словотвірні варіанти християнських імен в основах прізвищ Бойківщини / Г. Бучко, Д. Бучко // *Studia slawistyczne 2: Nazwy własne na pograniczach kulturowych*. – Białystok : Wyd-wo i Drukarnia LIBRA S.C., 2000. – С. 39 – 45.

2. Гумецька Л. Л. Нарис словотворчої системи української актової мови XIV-XV ст. : монографія / Л. Л. Гумецька. – К. : Вид-во АН УРСР, 1958. – 298 с.

3. Дзендзелівський Й. О. Значення дослідження антропонімії лінгвогеографічними методами / Й. О. Дзендзелівський // *Питання ономастики : матеріали II Республіканської наради з питань ономастики*. – К. : Наукова думка, 1965. – С. 37 – 50.

4. Жилко Ф. Т. Нариси з діалектології української мови : монографія / Ф. Т. Жилко. – К. : Наукова думка, 1955. – 306 с.

5. Керста Р. Й. Українська антропонімія XVI ст. Чоловічі іменування : монографія / Р. Й. Керста. – К. : Наукова думка, 1984. – 151 с.

6. Ковалик І. І. Словотвір особових імен в українській мові (здрібніло-пестливі утворення) / І. І. Ковалик // *Територіальні діалекти і власні назви*. – К. : Наукова думка, 1965. – С. 216 – 225

7. Кравченко Л. О. До питання класифікації розмовно-побутових варіантів імен / Л. О. Кравченко // *Актуальні питання антропоніміки* – К. : „Академперіодика” НАН України, 2005. – С. 130–137.

8. Нелюба А. Словотвірна економія у появі онімів / А. Нелюба // *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного ун-ту ім. В. Винниченка*. – Серія : Філологічні науки (мовознавство). – Вип. 37. – Кіровоград, 2001. – С. 51 – 54.

9. Сімович В. І. Історичний розвиток українських (здрібнілих та згрубілих) хресних чоловічих імен із окремішною увагою на завмерлі суфікси / В. І. Сімович. – Прага, 1929.

10. Суперанская А. В. Структура имени собственного. Фонология и морфология : монографія / А. В. Суперанская. – М. : Наука, 1969. – 207 с.

11. Толкачев А. И. К истории словообразования форм со значением субъективной оценки (квалитативов) личных собственных имен греческого происхождения в древнерусском языке XI–XV вв. / А. И. Толкачев // Этимология. 1973. – М. : Наука, 1975. – С. 109 – 130.

12. Толкачев А. И. К истории словообразования форм со значением субъективной оценки (квалитативов) личных собственных имен греческого происхождения в древнерусском языке XI – XV вв. / А. И. Толкачев // Этимология. 1975. – М. : Наука, 1977. – С. 78 – 128.

13. Толкачев А. И. К истории словообразования форм со значением субъективной оценки (квалитативов) личных собственных имен греческого происхождения в древнерусском языке XI – XV вв. / А. И. Толкачев // Историческая ономастика. – М. : Наука, 1977. – С. 72 – 130.

14. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття. Вступ та імена : конспект лекцій / П. П. Чучка. – Ужгород : Вид-во Ужгородського ун-ту, 1970. – 102 с.

15. Чучка П. П. Розвиток імен і прізвищ / П. П. Чучка // Історія української мови. Лексика і фразеологія. – К. : Наукова думка, 1983. – С. 592 – 620.

16. Kondratiuk M. Nazwy miejscowe południowo-wschodniej Białostoczyzny / M. Kondratiuk. – Wrocław etc. : Wyd-wo PAN, 1979. – 304 s.

17. Malec M. Imiona chrześcijańskie w Sredniowiecznej Polsce / M. Malec. – Kraków, 1994. – 462 s.

18. Malec M. Staropolskie skrócone nazwy osobowe od imion dwuczłonowych / M. Malec // Prace Instytutu języka polskiego, 42. – Wrocław etc., 1982. – 218 s.

19. Svoboda J. Staročeská osobní jména a naše příjmení / J. Svoboda – Praha, 1964. – S. 176 – 182.

Анотація

У статті проаналізовано усічені варіанти християнських імен, що стали основою творення посесивних найменувань поселень Правобережної України.

Ключові слова: усічені варіанти, християнські імена, посесивні ойконіми, афереза, синкопа, апокопа.

Аннотация

В статье проанализировано усеченные варианты христианских имен, ставших основой создания посесивных названий поселений Правобережной Украины.

Ключевые слова: усеченные варианты, христианские имена, посесивные ойконимы, афереза, синкопа, апокопа.

Summary

The given article focuses on the analysis of the truncated versions of Christian names which became the basis of toponyms formation of Right-bank Ukraine settlements.

Key words: truncated versions, Christian names, toponym, aphaeresis, sunscope, aproscope.

УДК 81'373. 21

Шийка С. В.

*Національний університет водного господарства
та природокористування (м. Рівне)*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ГЕОГРАФІЧНОЇ ЛЕКСИКИ РІВНЕНЩИНИ І ПОТАМОНІМІВ

Походження власних назв річок (потамонімів), утворення їх від географічних термінів розглядається ономастичною наукою як один із важливих напрямів досліджень, особливо через прадавність та регіональну поширеність останніх. Завдяки архаїчним назвам річок було реконструйовано чимало географічних термінів, які нині вже вийшли з ужитку. Вивченню гідронімії України присвятили свої наукові праці С. О. Вербич, І. М. Железняк, О. П. Карпенко, В. В. Лучик, О. С. Стрижак, О. М. Трубачов, В. П. Шульгач та ін.

Важливим, на наш погляд, видається дослідження народної географічної термінології Рівненщини як однієї з ранньозаселених західноукраїнських областей, що зберігає сліди глибокої слов'янської архаїки, та її відображення в системі назв водних об'єктів. Висвітлення